

FOCUS NR. 68

De werkgelegenheidsgraad is gestegen in Brussel: Om welke werkenden en jobs gaat het?

AINA ASTUDILLO FERNANDEZ, GEOFFREY MINNE (NATIONALE BANK VAN BELGIË)¹

De werkgelegenheidsgraad stijgt al enkele jaren in de drie Belgische gewesten. Tussen 2017 en 2023 stijgt hij echter het sterkst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Heeft deze stijging van de werkgelegenheidsgraad dezelfde gevolgen voor alle personen en alle soorten banen? Ging dit gepaard met een verbetering van de kwaliteit van het werk? In deze Focus worden de recente trends in de werkgelegenheidsgraad in Brussel geanalyseerd aan de hand van gegevens uit de Enquête naar de arbeidskrachten.

De werkgelegenheidsgraad: een belangrijke maar ontoereikende indicator

De werkgelegenheidsgraad is een van de meest gebruikte indicatoren om de gezondheid van de arbeidsmarkt te evalueren.

Het gaat om het aandeel personen dat werkt binnen de groep personen op beroepsactieve leeftijd. Een toename van het aandeel van de bevolking dat werkt, wijst erop dat mensen beter geïntegreerd zijn in de maatschappij en er beter gebruik gemaakt wordt van de middelen, wat grotendeels gunstig is op macro-economisch niveau:

- › Groei: op de korte en middellange termijn verhoogt het creëren van banen de koopkracht en dus ook de consumptie van huishoudens. Op langere termijn kunnen innovatie en ondernemerschap worden ondersteund.
- › Veerkracht bij een negatieve schok: Net zoals een huishouden met tweeverdieners a priori beter in staat is om het verlies van een baan op te vangen, is een economie met meer werkenden a priori beter in staat om een economische crisis op te vangen.

- › Houdbaarheid van de overheidsfinanciën: de last van de overheidsuitgaven wordt verdeeld over een groter aantal bijdragers en de uitgaven die verband houden met inactiviteit of werkloosheid zijn lager.
- › Vermindering van het armoederisico: werkenden hebben over het algemeen een lager armoederisico dan ontvangers van sociale uitkeringen.

In 2020 heeft de federale regering zich tot doel gesteld de werkgelegenheidsgraad voor de leeftijdsgroep 20-64 jaar tegen 2030 te verhogen van 70 % tot 80 %, in lijn met de Europese doelstelling om de arbeidsmarktparticipatie te verhogen. Op gewestelijk niveau zijn er geen gekwantificeerde doelen gesteld. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) bedroeg de werkgelegenheidsgraad in 2017 60,8 %, een stuk lager dan het nationale gemiddelde van 68,5 % in hetzelfde jaar. Deze discrepantie is deels te wijten aan het stedelijk karakter van het Gewest, maar ook aan de specifieke kenmerken van het Brussels Gewest (Actiris 2021):

- › Inkomende pendelaars: Aangezien het BHG een belangrijk besluitvormingscentrum is, stimuleert dit een toestroom van pendelaars door de werkgelegenheid in de overheidssector, die sterk geconcentreerd is in Brussel. Een toename van de werkgelegenheid in het BHG kan dan ook bijdragen aan een

toename van de werkgelegenheidsgraad in de andere twee gewesten, maar niet noodzakelijkerwijs aan de eigen werkgelegenheidsgraad;

- De atypische groei van de bevolkingsgroep op beroepsactieve leeftijd: de Brusselse bevolking is jonger dan die van de andere twee gewesten;
- Het hoge percentage buitenlandse immigranten onder de bevolking: vreemdelingen kunnen extra obstakels ondervinden bij het zoeken van een baan, voornamelijk als gevolg van taalkennis of erkenning van diploma's;
- Een voor de twee andere gewesten gunstig intern migratiesaldo (→ **Glossarium**): de meerderheid van de mensen die het BHG verlaten, zijn werkenden, wat een negatieve impact heeft op de Brusselse werkgelegenheidsgraad.

Hoe is, met deze factoren in het achterhoofd, de werkgelegenheidsgraad van de Brusselaars recent geëvolueerd?

De laatste jaren is er een aanzienlijke stijging van de werkgelegenheidsgraad, van 60,8 % in 2017 tot 66,5 % in 2023, wat zorgt voor een inhaalbeweging ten opzichte van het Belgische gemiddelde (72,1 % in 2023), volgens de gegevens van de enquête van Statbel (HRW, 2024; Actiris 2024 b).

Alvorens te juichen, is een kritische en empirische analyse op zijn plaats. **De werkgelegenheidsgraad is een statistiek die per definitie een gedeeltelijk beeld geeft en voorzichtig geïnterpreteerd moet worden.** De toename ervan mag ons de hardnekkige ongelijkheden op de arbeidsmarkt tussen verschillende categorieën werkenden (leeftijd, opleiding, geslacht, herkomst, aantal kinderen enz.) niet uit het oog doen verliezen. Evenzo is een analyse van het soort tewerkstelling en de kwaliteit ervan (soort contract, arbeidsomstandigheden, verantwoordelijkheden enz.) absoluut noodzakelijk.

De gegevens uit de Enquête naar de arbeidskrachten (→ **Kader 1**) zijn zeer nuttig, zowel voor het berekenen van de belangrijkste indicatoren op basis van internationale definities (waaronder de werkgelegenheidsgraad) als voor een kwalitatieve analyse. Ze maken het mogelijk om de diversiteit en complexiteit van het gedrag, de kenmerken en de ervaringen van werkenden te onderzoeken, wat de administratieve gegevens niet altijd toelaten.

Deze Focus geeft een beter inzicht in de factoren achter de stijging van de werkgelegenheidsgraad en de onderliggende tendensen. Deze kwestie wordt soms behandeld in analyses van de werkgelegenheidsgraad voor verschillende subpopulaties: mannen-vrouwen, of Belgen-mensen van buitenlandse origine (zie bijvoorbeeld Actiris 2024 b). In deze Focus wordt de evolutie van het aantal werkenden per categorie personen en beroepstype geanalyseerd. Het doel is om de categorieën personen of beroepen te identificeren die een sterkere groei hebben doorgemaakt en, a fortiori, de samenstelling van de werkende bevolking hebben veranderd.

De analyse heeft betrekking op de periode 2017 tot 2023 omdat de Enquête naar de arbeidskrachten in 2017 een grote hervorming heeft ondergaan. Bovendien maakt deze periode het mogelijk om met name de stijging van de werkgelegenheidsgraad in het BHG na de COVID-19-crisis te analyseren.

Hoe wordt de werkgelegenheidsgraad berekend?

De werkgelegenheidsgraad wordt berekend op basis van het aantal inwoners van een geografisch gebied en niet op de

1. Enquête naar de arbeidskrachten

In België wordt de Enquête naar de arbeidskrachten (EAK) sinds 1983 uitgevoerd door Statbel, het Belgisch statistiekbureau. Ze heeft tot doel om de situatie van de bevolking met betrekking tot de arbeidsmarkt vast te stellen. Het hoofddoel van deze enquête is de bevolking op beroepsactieve leeftijd op te delen in drie groepen (werkend, werkloos of niet-actief), afhankelijk van hun antwoorden. Dit maakt het mogelijk om de indicatoren te berekenen die gewoonlijk gebruikt worden om de arbeidsmarkt op te volgen: de werkgelegenheidsgraad, de activiteitsgraad en de werkloosheidsgraad. Daarnaast verzamelt de EAK een schat aan informatie over de individuele kenmerken van de respondenten (geslacht, leeftijd, nationaliteit, kwalificatieniveau enz.) en over de kenmerken van hun job (beroep, sector, type contract enz.). Sommige van deze informatie is niet beschikbaar via andere bronnen. De EAK is dan ook een bevoorrechte bron voor het begrijpen van individuele gedragingen op de arbeidsmarkt.

Op Europees niveau wordt de EAK gecoördineerd door Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie. Dit maakt het gemakkelijker om resultaten tussen landen te vergelijken. De concepten en definities die worden gebruikt om te bepalen of iemand werkt, werkloos is of niet actief is, zijn op elkaar afgestemd. In casu zijn de definities van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) van toepassing. **Volgens het IAB wordt een persoon beschouwd als "werkend" als hij/zij tijdens een referentieweek minstens één uur heeft gewerkt of als hij/zij een band met zijn/haar baan behoudt ondanks tijdelijke afwezigheid** (vakantie, ziekteverlof, ouderschapsverlof enz.).

De statistieken van de EAK moeten op twee niveaus met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd:

- **Evolutie in de tijd:** de inhoud en methodologie van de EAK hebben in de loop der jaren verschillende veranderingen ondergaan. Bij de hervorming van 2017 is bijvoorbeeld de methode voor het verzamelen van gegevens gewijzigd en bij de hervorming van 2021 is de ingediende vragenlijst gewijzigd. Deze veranderingen kunnen breuken in de gegevensreeksen veroorzaken, dus voorzichtigheid is geboden bij het interpreteren van tijdreeksen.
- **Nauwkeurigheid:** Enquêtes zijn alleen gebaseerd op een steekproef van mensen en bieden daarom minder nauwkeurige en volledige statistieken dan administratieve gegevens (→ **Glossarium**). Aangezien de EAK een verplichte enquête is voor de respondenten, is de respons erg hoog. Er zijn maatregelen genomen om te garanderen dat de Brusselse steekproef groot genoeg is voor betrouwbare gewestelijke statistieken. Desondanks zijn de betrouwbaarheidsintervallen door het steekproefplan (→ **Glossarium**) en het roterend panel² (→ **Glossarium**) relatief breed. Hiermee moet dan ook rekening worden gehouden bij het vergelijken van de cijfers van de EAK over een bepaalde periode.

Om deze redenen is het essentieel om de tendensen in de enquêtegegevens (→ **Glossarium**) te vergelijken met de administratieve gegevens (→ **Glossarium**). In deze Focus werden deze controles waar mogelijk uitgevoerd. Bovendien zijn voor variabelen met veel categorieën verschillende jaren samengevoegd om de omvang van de steekproeven te vergroten, wat verklaart waarom soms de evolutie vergeleken wordt tussen de periodes 2017-2019 en 2021-2023.

1 EVOLUTIE VAN DE WERKGELEGENHEIDSGRAAD EN VAN DE NOEMER EN TELLER ERYAN TUSSEN 2017 EN 2023 PER GEWEST VAN DE WOONPLAATS (IN PROCENTEN EN DUIZENDEN PERSONEN)

	Werkgelegenheidsgraad (20-64 jaar)			Teller: Werkende bevolking (20-64 jaar)			Noemer: Bevolking van 20-64 jaar		
	2017	2023	Evolutie	2017	2023	Evolutie	2017	2023	Evolutie
Brussels Gewest	61 %	67 %	+6 pp	445	518	+16 %	732	778	+6 %
Vlaams gewest	73 %	77 %	+4 pp	2 775	2 976	+7 %	3 803	3 874	+2 %
Waals gewest	63 %	65 %	+2 pp	1 330	1 385	+4 %	2 106	2 116	+0 %

Bron: Enquête naar de arbeidskrachten (Statbel)

Opmerking: het aantal werkenden en het aantal personen op beroepsactieve leeftijd zijn extrapolaties gebaseerd op de verdeling van de bevolking volgens leeftijd, geslacht, provincie van de woonplaats en de verhoudingen bepaald in de EAK.

mensen die er werken. Dit onderscheid is belangrijk voor het BHG, aangezien de helft van de mensen die in Brussel werken er niet wonen. De werkgelegenheidsgraad wordt als volgt gedefinieerd:

$$\text{Werkgelegenheidsgraad} = \frac{\text{Aantal werkende inwoners op beroepsactieve leeftijd}}{\text{Aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd}}$$

Afhankelijk van de gebruikte gegevensbron kan de werkgelegenheidsgraad variëren. Dit komt doordat de definities van de bevolking op beroepsactieve leeftijd en/of de werkende bevolking, en de manier waarop deze groepen worden gemeten, per bron kunnen verschillen. Zo kunnen bijvoorbeeld de grootte van de onderzochte populatie, de timing van de gegevensverzamelingsmethode en voorgegevensverzameling de resultaten beïnvloeden. **De gegevens die in deze Focus worden gebruikt, en waarvan de definities worden gegeven in Kader 1, zijn afkomstig uit de Enquête naar de arbeidskrachten.**

De bevolking op beroepsactieve leeftijd kan gedefinieerd worden als de bevolking tussen 15 en 64 jaar, of tussen 20 en 64 jaar. **In deze Focus is de onderzochte populatie de bevolking tussen 20 en 64 jaar**, aangezien de nationale en Europese doelstellingen inzake werkgelegenheidsgraad voortaan worden vastgelegd voor deze leeftijdsgroep. Deze keuze is relevanter omdat de overgrote meerderheid van de mensen onder de 20 nog onderwijs volgt en dus tot de niet-actieve bevolking behoort.

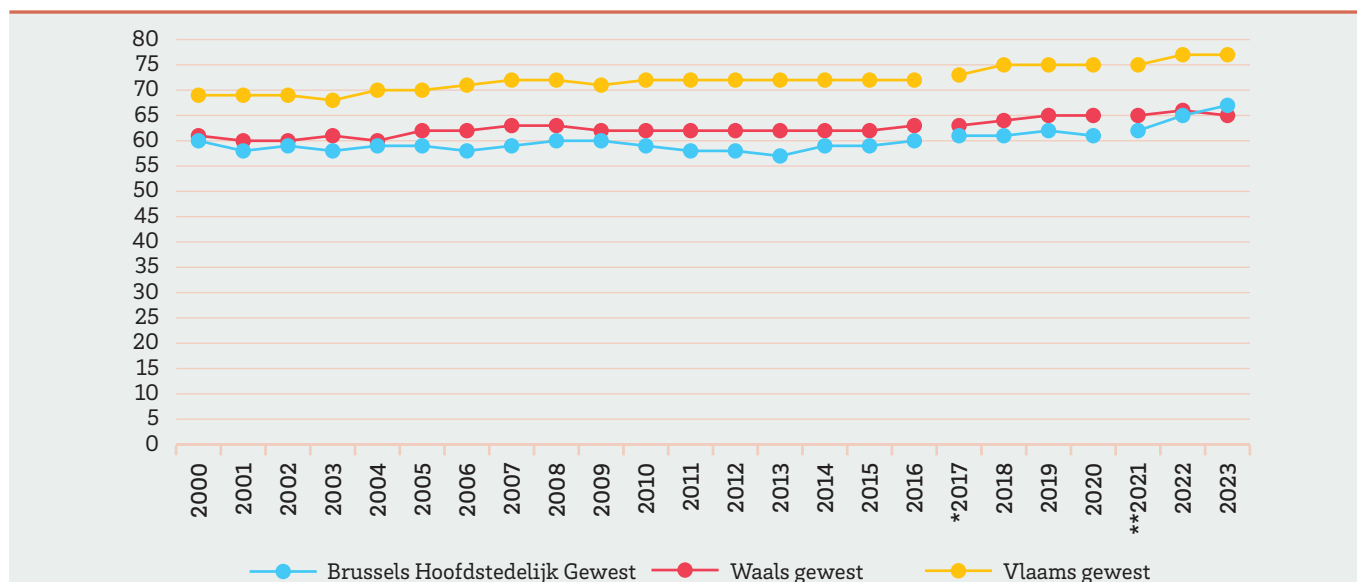
Recente evolutie van de werkgelegenheidsgraad

In 2023 bedraagt de werkgelegenheidsgraad in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor 20-64-jarigen 67 %. Dit betekent dat bijna 7 van de 10 mensen tussen 20 en 64 jaar een baan hebben. **De werkgelegenheidsgraad is nog nooit zo hoog geweest sinds de oprichting van het Gewest in 1989** (Actiris 2024). Hij ligt net boven die van het Waals Gewest (65 %) maar duidelijk onder die van het Vlaams Gewest (77 %).

Tussen 2017 en 2023 stijgt de werkgelegenheidsgraad in alle drie de Belgische gewesten, maar hij stijgt het sterkst in het Brussels Gewest (1). Deze evolutie is des te opmerkelijker omdat in dezelfde periode de bevolking tussen 20 en 64 jaar in het Brussels Gewest (de noemer van de werkgelegenheidsgraad) beduidend sterker groeide dan in de rest van het land (+6 % tegenover +2 % in Vlaanderen en +0 % in Wallonië). De stijging in de noemer wordt gecompenseerd door de grotere toename van het aantal werkenden (de teller). **Dit aantal steeg in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (+16 %) immers twee keer meer dan in Vlaanderen (+7 %) en vier keer meer dan in Wallonië (+4 %).**

De stijging van de werkgelegenheidsgraad in Brussel kadert in een tendens op langere termijn die in alle drie de Belgische gewesten waar te nemen is (2). Het Brussels Gewest onderscheidt zich echter door het feit dat de stijging geconcentreerd is in de meest recente periode, namelijk tussen 2013 en 2023.

2 EVOLUTIE VAN DE WERKGELEGENHEIDSGRAAD VAN DE BEVOLKING VAN 20 TOT 64 JAAR PER GEWEST VAN DE WOONPLAATS (IN PROCENTEN)

Bron: Statbel - Enquête naar de arbeidskrachten

*Breuk in de reeks in 2017 wegens ingrijpende hervorming van de Enquête naar de arbeidskrachten

** Breuk in de reeks in 2021 wegens herziening van de vragenlijst en wijziging van de definities van werkloosheid en tewerkstelling van het IAB

De administratieve gegevens (Steunpunt Werk, 2023) (→ [Glossarium](#)) bevestigen de opwaartse trend in de werkgelegenheidsgraad. Volgens deze gegevens is de werkende bevolking tussen 2017 en 2022 met 10 % gestegen, terwijl de bevolking op beroepsactieve leeftijd in dezelfde periode slechts met 5 % is toegenomen. De stijging van de werkgelegenheidsgraad is dus aanzienlijk (+ 3,5 pp), maar minder dan de enquêtegegevens (→ [Glossarium](#)) aangeven.

De samenstelling van de Brusselse werkende bevolking blijft stabiel wat geslacht, leeftijd en nationaliteit betreft

Heeft de toename van het aantal werkenden betrekking op alle categorieën werkenden of stijgen bepaalde categorieën meer? Om deze vraag te beantwoorden, wordt de evolutie in het aantal werkenden opgesplitst op basis van verschillende variabelen: geslacht, leeftijd, nationaliteit of kwalificatieniveau ([3](#) , [4](#))

Zowel mannen als vrouwen werken meer, met een stijging van 16 % aan beide kanten. De werkende bevolking bestaat zowel in 2017 als in 2023 voor 55 % uit mannen en voor 45 % uit vrouwen.

Wat de leeftijd van de werkende Brusselaars betreft, nemen alle categorieën tussen 2017 en 2023 in aantal toe. Er is echter een klein verschil in de omvang van deze stijging: het aantal jonge (20-29) en oudere (50+) werkenden stijgt sterker dan het aantal werkenden van gemiddelde leeftijd (30-49). Maar het verschil is niet significant en vooral de leeftijdsstructuur van de werkende bevolking blijft vrijwel ongewijzigd.

Als we kijken naar de nationaliteit, zien we dat het aantal buitenlandse werkenden sterker gestegen is dan het aantal Belgische werkenden, vooral die uit niet-EU-landen. De verandering van de samenstelling blijft echter marginaal: het aandeel Belgische werkenden daalde van 62 % naar 60 %.

Het opleidingsniveau van de Brusselse werkende bevolking stijgt

De Brusselse bevolking onderscheidt zich van de andere twee gewesten door haar opleidingsniveau. Het aandeel afgestudeerden van het hoger onderwijs ("hooggekwalificeerd") ligt er hoger dan in Vlaanderen of Wallonië, net als het aandeel mensen met een lager opleidingsniveau dan een diploma hoger secundair onderwijs. Dit zijn mensen die geen diploma, een niet-erkend diploma, een diploma basisonderwijs of een diploma lager secundair onderwijs hebben ("laaggekwalificeerd").

Het is het opleidingsniveau van de Brusselse werkenden dat het meest verandert tussen 2017 en 2023: **het aantal hooggekwalificeerde Brusselaars met een baan is in 6 jaar tijd met 28 % gestegen ([4](#) a).** **Het aantal laaggekwalificeerde Brusselse werkenden is gedaald.** Bijgevolg stijgt het aandeel hooggekwalificeerden in de Brusselse werkende bevolking van 56 % naar 62 % ([4](#) b).

Deze evolutie is waar te nemen bij de gehele beroepsbevolking: het aandeel hooggekwalificeerde Brusselaars tussen 20 en 64 jaar dat werkloos is, is ook met 8 procentpunten gestegen. Dit aandeel blijft echter stabiel voor Brusselaars die niet actief zijn op de arbeidsmarkt.

In theorie zijn de gegevens van de EAK met betrekking tot het opleidingsniveau gevoelig voor steekproeffouten. Als bijvoorbeeld mensen met een laag opleidingsniveau minder vertegenwoordigd zouden zijn in de steekproef, zouden de resultaten vertekend kunnen zijn zonder dat er een echte evolutie is waargenomen. Uit de gegevens over het hoger onderwijs blijkt echter dat het aantal afgestudeerden in het hoger onderwijs al meer dan 10 jaar voortdurend toeneemt (Federatie Wallonië-Brussel, 2024; Vlaanderen Onderwijs en Vorming, 2024), wat erop kan wijzen dat de resultaten van de EAK een echte tendens weerspiegelen.

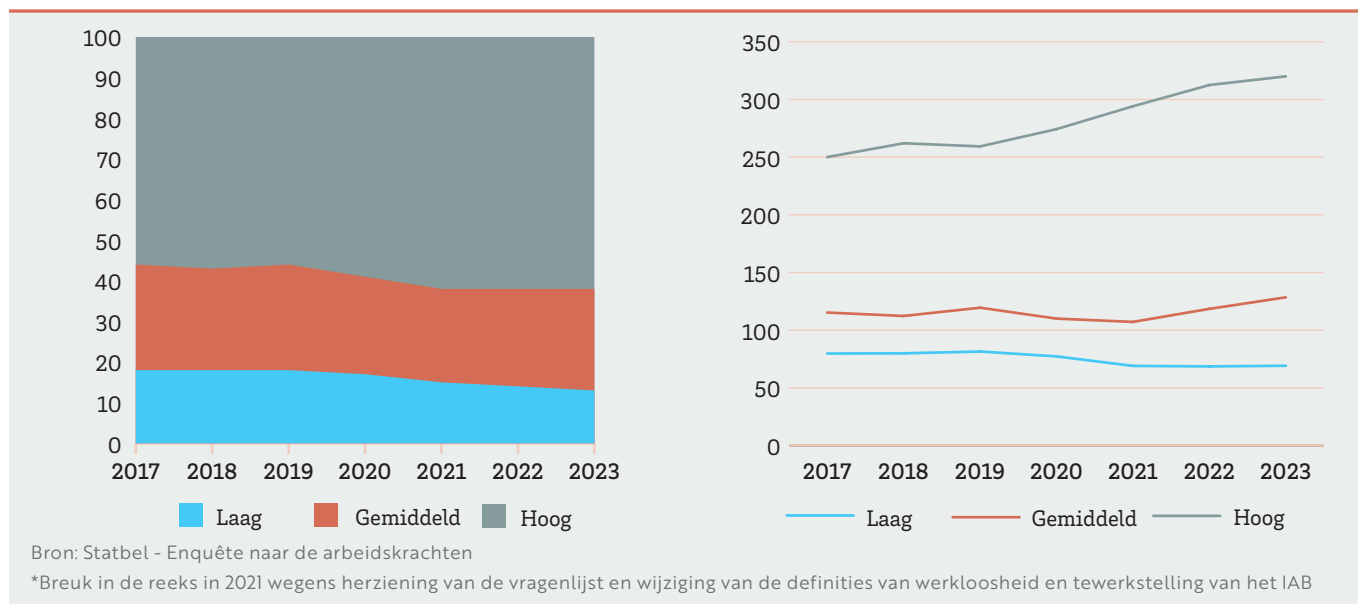
[3](#) EVOLUTIE VAN DE BRUSSELSE WERKENDE BEVOLKING TUSSEN 20-64 JAAR EN IN DE SAMENSTELLING ERYAN NAAR GESLACHT, LEEFTIJD EN NATIONALITEIT TUSSEN 2017 EN 2023 (IN DUIZENDEN MENSEN EN IN PROCENTEN)

	2017	2023	Évolution
Geslacht			
Vrouw	201 (45 %)	234 (45 %)	+ 16 % (+0 pp)
Man	244 (55 %)	284 (55 %)	+ 16 % (+0 pp)
Leeftijd			
20-29	84 (19 %)	101 (19 %)	+ 21 % (+1 pp)
30-39	137 (31 %)	152 (29 %)	+ 11 % (-1 pp)
40-49	117 (26 %)	133 (26 %)	+ 13 % (-1 pp)
50-64	108 (24 %)	131 (25 %)	+ 22 % (+1 pp)
Nationaliteit			
België	276 (62 %)	308 (60 %)	+12 % (-2 pp)
EU (buiten België)*	131 (29 %)	157 (30 %)	+ 20 % (+1 pp)
Niet-EU	37 (8 %)	51 (10 %)	+ 38 % (+2 pp)
Onbekend	1 (0 %)	1 (0 %)	-39 % (+0 pp)
Totaal	445 (100 %)	518 (100 %)	+ 16 %

Bron: Statbel - Enquête naar de arbeidskrachten

*De Europese Unie omvat het Verenigd Koninkrijk in 2017, maar niet in 2021 als gevolg van Brexit. De verschuiving van Britse staatsburgers van de categorie 'EU' naar de categorie 'niet-EU' heeft een minimale impact op de cijfers, aangezien deze staatsburgers slechts een marginale fractie van de Brusselse werkende bevolking vormen (0,4 % in 2023).

4 EVOLUTIE VAN DE BRUSSELSE WERKENDE BEVOLKING VAN 20-64 JAAR PER OPLEIDINGSNIVEAU TUSSEN 2017 EN 2023* (a) in procenten (b) in duizenden personen

Aanzienlijke toename van jobs voor hoogopgeleide beroepen

De tewerkstellingsgegevens van de EAK kunnen worden opgesplitst op basis van een aantal variabelen, waaronder het soort contract, het arbeidsstatuut, de sector, het beroep en het arbeidsstelsel. Hoewel deze dimensies onderling verbonden kunnen zijn, weerspiegelt elk ervan een afzonderlijk en belangrijk aspect. De basisgegevens van de EAK bevatten echter geen informatie over de taken die dagelijks worden uitgevoerd of de vereiste beroepsvaardigheden.

Wat het aandeel zelfstandigen, loontrekkende in de openbare sector en loontrekkenden in de private sector betreft, zijn er de afgelopen periode slechts kleine variaties waargenomen. Hoewel het aandeel zelfstandigen in de Brusselse werkende bevolking over een langere periode licht toeneemt, blijft het in het BHG stabiel op ongeveer 16 % in de periode 2017-2023. Tegelijkertijd blijft ook het aandeel werknemers in de private en openbare sector relatief stabiel op respectievelijk ongeveer 58 % en 25 %.

Achter deze zeer brede categorieën van werkenden gaat een grote verscheidenheid aan beroepen schuil. Ondanks de moeilijkheid om deze diversiteit objectief weer te geven, werden er beroepsclassificaties gecreëerd, onder andere om internationale vergelijkingen te vergemakkelijken. Deze Focus maakt gebruik van de Internationale Standaard Beroepsclassificatie (ISCO) (→ Kader 2).

Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen zijn de meest vertegenwoordigde categorie in het BHG, goed voor een derde van de werkenden. Het stedelijke karakter van het Gewest heeft een sterke invloed op de samenstelling van de werkgelegenheid, met vooral een lagere vertegenwoordiging van beroepen die verband houden met industrie en landbouw (vooral aanwezig in categorieën 6, 7 en 8).

Het aandeel van de categorieën met hoger gekwalificeerde beroepen (groepen 1 tot 3) neemt aanzienlijk toe tussen 2017-2019 en 2021-2023 (6). Er is een sterke stijging in intellectuele en wetenschappelijke beroepen, met name bij de specialisten in financiën, bedrijfsbeheer, economie en sociale wetenschappen, evenals bij architecten en stedenbouwkundigen. Deze stijging is

dus waar te nemen bij beroepen die een hoger algemeen vaardigheidsniveau vereisen, vooral op het vlak van basisvaardigheden (schrijven, wiskunde), leervermogen, alsook leidinggevende en systemische vaardigheden (sociaal-technische systemen begrijpen en verbeteren). **Deze tendens hangt samen met de statistieken betreffende de evolutie van het gemiddelde opleidingsniveau, en in het bijzonder de toename van het aantal afgestudeerden in het hoger onderwijs.**

Omgekeerd daalt het aandeel elementaire beroepen en beroepen waarvoor een laag kwalificatieniveau vereist is tussen 2017-19 en 2021-23. De daling van de aanwezigheid van de elementaire beroepen is vrij algemeen, maar is bijzonder uitgesproken bij huishoudhulpverleners, schoonmakers en arbeiders in vervoer en opslag.

Een beroeps categorie wordt niet systematisch gekoppeld aan één enkele sector, en er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de twee dimensies. Een econoom kan bijvoorbeeld werken in de financiële sector, bij de overheid of in de industrie. De NACE is het referentiekader voor statistieken met betrekking tot de sectoren (te onderscheiden van dat voor de beroepen). Door het stedelijke karakter van het BHG is de werkgelegenheid in de dienstensector oververtegenwoordigd bij de Brusselse werkende bevolking, met name in de financiële dienstverlening en het openbaar bestuur, terwijl de landbouw en de industrie ondervertegenwoordigd zijn.

Tussen 2017-19 en 2021-23 valt er, net als bij de beroepen, een lichte verandering op te merken in de samenstelling van de door de Brusselaars aangegeven sectoren. Hoewel het aandeel Brusselaars dat in de dienstensector werkt stabiel blijft, vindt er binnen deze sector een herverdeling plaats:

- **Het aandeel Brusselse werkenden dat in de handel werkt, is gedaald** (van 10,7 % naar 9,5 %), deels als gevolg van de crisis veroorzaakt door COVID-19. Tussen 2021 en 2023 neemt dit aandeel echter weer langzaam toe.
- **De grootste stijging deed zich voor bij "gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten"**, waaronder juridische en boekhoudkundige activiteiten, activiteiten van hoofdkantoren, architecten enz. vallen.
- Daarnaast stijgt het percentage mensen dat werkzaam is bij extraterritoriale organisaties, zoals de Europese Commissie of de NAVO, van 7,3 % naar 8,9 %.

2. De Internationale Standaard Beroepenclassificatie (ISCO)

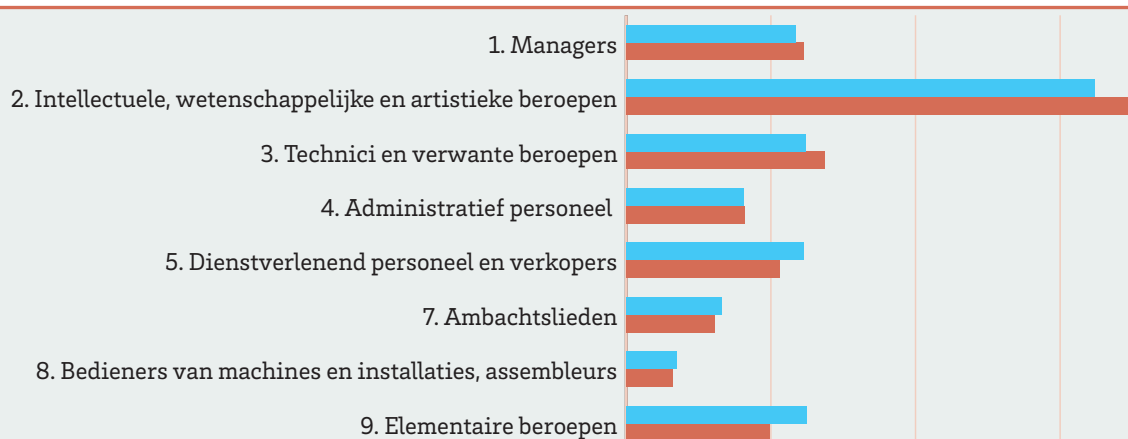
De Internationale Standaard Beroepenclassificatie is een van de bekendste classificaties en groepeert beroepen op basis van taken en verantwoordelijkheden. Analisten en professionals werkten samen om een lijst op te stellen van beroepen, die ingedeeld werden in vier niveaus, met 10 hoofdgroepen die onderverdeeld werden in 43 kleine groepen, die op hun beurt weer onderverdeeld waren in 130 grote subgroepen en 436 kleine subgroepen.

De eerste hoofdgroep omvat managementfuncties, zoals managers in het hotelwezen en de industrie of leidinggevend in het openbaar bestuur. De tweede en derde groep zijn respectievelijk intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen (bv. burgerlijk ingenieurs, leerkrachten, dokters) en technici en verwante beroepen (bv. vastgoedmakelaars, verzekeringsmakelaars, doktersassistenten). De groepen 4 tot 7 omvatten verschillende categorieën van beroepen met middelhoge kwalificaties. Ten slotte omvatten categorieën 8 en 9 respectievelijk chauffeurs en monteurs (bv. assemblagemedewerker, taxichauffeur, kraanmachinist) en elementaire beroepen (bv. schoonmaker, inpakker, keukenhulp). Militaire beroepen vormen een aparte groep.

5 VORBEELDEN VAN CLASSIFICATIE VOOR ELKE HOOFDROEP

Grote groep (10)	Kleine groep (43)	Grote subgroep (130)	Kleine subgroep (436)
0. Militaire beroepen	01. Officieren van de strijdkrachten	011. Officieren van de strijdkrachten	0110. Officieren van de strijdkrachten
1. Managers	11. Algemeen directeurs, hogere kaderleden en leden van de uitvoerende en wetgevende macht	111. Leden van de uitvoerende en wetgevende macht en hogere kaderleden van het openbaar bestuur	1112. Hogere kaderleden van het openbaar bestuur
2. Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	22. Specialisten op het gebied van gezondheidszorg	226. Andere specialisten op het gebied van gezondheidszorg	2262. Apothekers
3. Technici en verwante beroepen	33. Ondersteunend personeel op het gebied van bedrijfsbeheer en administratie	333. Zakelijke dienstverleners	3334. Makelaars en beheerders van onroerend goed
4. Administratief personeel	43. Administratief personeel in de boekhouding, financiën, loonadministratie en dergelijke en magazijniers	431. Administratief personeel in de boekhouding, financiën, loonadministratie en dergelijke	4311. Administratief personeel: boekhouding
5. Dienstverlenend personeel en verkopers	54. Personeel op het gebied van openbare orde en veiligheid	541. Personeel op het gebied van openbare orde en veiligheid	5412. Politieagenten
6. Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	62. Voor de markt producerende geschoolde bosbouwers, vissers en jagers	622. Vissers, jagers en pelsjagers	6223. Vissers op volle zee
7. Ambachtlieden	71. Bouwarbeiders, met uitzondering van elektriciens	712. Bouwarbeiders afwerking en dergelijke	7126. Loodgieters
8. Bedieners van machines en installaties, assembleurs	83. Bestuurders van voertuigen en bedieners van mobiele installaties	831. Treinmachinisten en dergelijke	8311. Treinmachinisten
9. Elementaire beroepen	91. Huishoudelijke hulpen	911. Huishoudelijke hulpen en schoonmakers in particuliere huishoudens, hotels en kantoren	9111. Huishoudelijke hulpen in particuliere huishoudens

6 VERDELING VAN DE BRUSSELSE WERKENDE BEVOLKING TUSSEN 20-64 JAAR, PER BEROEPSCATEGORIE, VOOR EN NA DE COVID-19-CRISIS* (%)

Bron: Statbel - Enquête naar de arbeidskrachten

*Categorieën 0 (Militairen) en 6 (Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers) werden buiten beschouwing gelaten vanwege hun beperkte omvang (samen minder dan 0,5 %)

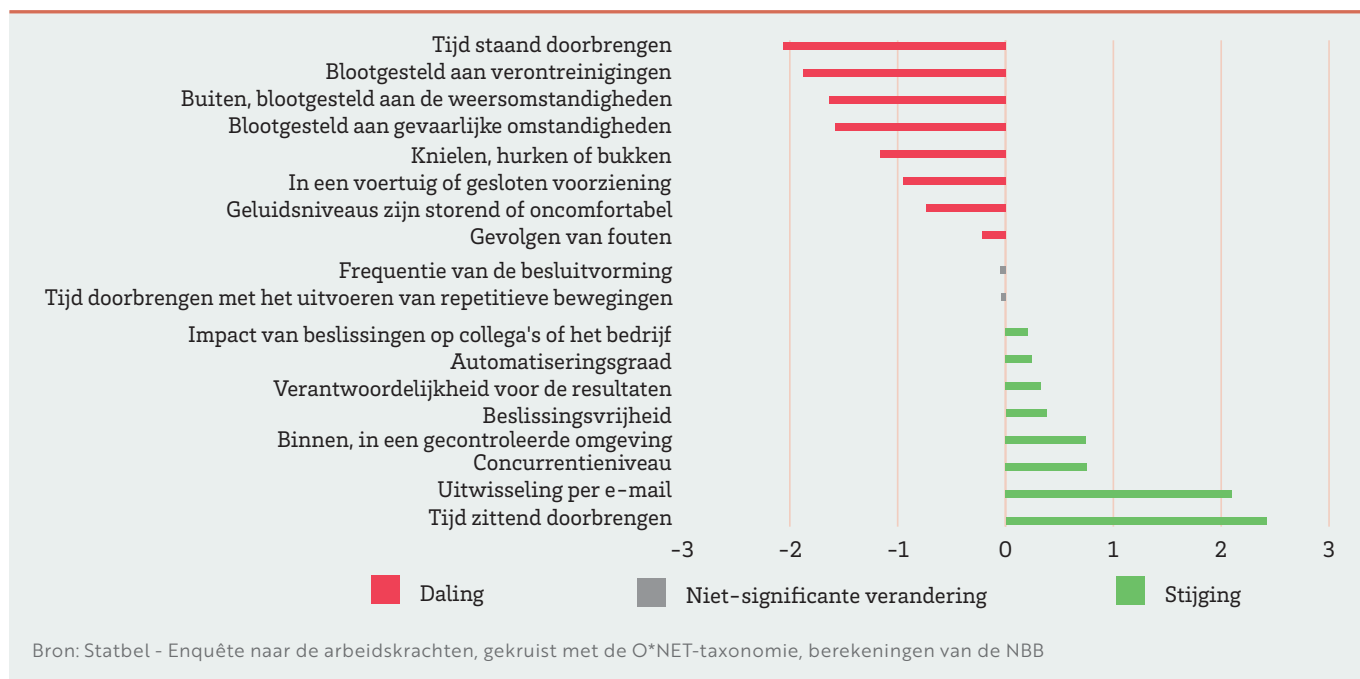
- › **Het aandeel van de verwerkende industrie blijft daarentegen langzaam dalen, van 5,3 % in 2017 naar 4,1 % in 2023.** De achteruitgang van de industriële activiteit in de hoofdstad is geen recent fenomeen en bepaalde plekken in Brussel, zoals de Nijverheidskaai en Tour & Taxis, zijn nog steeds doordrenkt van een industrieel verleden. De mogelijke sluiting van de Audi-fabriek in Vorst zou dit fenomeen nog kunnen versterken.

De kwaliteit van de werkgelegenheid en de arbeidsomstandigheden veranderen door de toename van zittend werk en kantoorbanen

De kwaliteit van een baan objectief beoordelen is bijzonder moeilijk, omdat de criteria van persoon tot persoon verschillen. Sommigen geven er bijvoorbeeld de voorkeur aan om buiten te werken, terwijl anderen de voorkeur geven aan kantoorwerk; sommigen willen meer uren werken, terwijl anderen vrijwillig kiezen voor deeltijds werk. Studies, zoals die in opdracht van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (Thil *et al.* 2023), gebruiken enquêtegegevens om de kwaliteit van de werkgelegenheid in België te beoordelen. Daarnaast heeft Actiris een barometer opgesteld van de kwaliteit van de werkgelegenheid in Brussel (Actiris, 2023). Uit deze analyses komen drie hoofdaspecten naar voren om de kwaliteit van de werkgelegenheid te beoordelen: arbeidsrelaties, arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden³. Deze Focus gebruikt een combinatie van gegevens uit de Enquête naar de arbeidskrachten en internationale classificaties om de kenmerken van de werkgelegenheid rechtstreeks te meten, of onrechtstreeks door kenmerken te koppelen aan elk beroep (→ Kader 3).

1. De Enquête naar de arbeidskrachten verschaft weinig informatie over **arbeidsrelaties** met leidinggevenden en collega's, maar een vergelijking met de O*NET-taxonomie laat toe enkele tendensen te onderscheiden: **Brusselse werkenden zien een toename van indirect contact (telefoon, e-mail)** en zijn steeds vaker betrokken bij het spreken in publiek. Daarnaast zijn jobs met een hoger concurrentieniveau meer vertegenwoordigd (7).
2. Aangaande **arbeidsvoorwaarden daalt het aandeel tijdelijke contracten en deeltijdse banen zeer licht**: het aandeel tijdelijke contracten daalt van 15,2 % in 2017/2019 naar 14,5 % in 2021/23, en het aandeel deeltijdse banen van 21,4 % naar 20,1 %. Deze daling wordt vaak gezien als een teken van verbetering. De Enquête naar de arbeidskrachten laat ook een afname van nachtwerk en een toename van avondwerk zien. De veranderingen in weekendwerk zijn te klein om duidelijke conclusies te trekken. De bezoldiging blijft een belangrijke dimensie, maar de gegevens van de Enquête laten ons niet toe om iets te zeggen over de evolutie van de lonen van de respondenten sinds 2017. Deze dimensie kon dus niet verder worden uitgewerkt in het kader van deze Focus.
3. De **arbeidsomstandigheden** van de werkende Brusselaars zijn structureel veranderd. **Gevaarlijk of fysiek zwaar werk is sterk afgenomen**, met een vermindering van de blootstelling aan gevaarlijke producten of omstandigheden, de weersomstandigheden en lawaai. Ook de tijd die wordt doorgebracht in ongemakkelijke houdingen, wandelend of lopend, is afgenomen. **Daarentegen neemt zittend werk en binnen werken toe**. Deze ontwikkelingen wijzen op een verschuiving naar meer zittende en intellectuele arbeidsomstandigheden, met een grotere onafhankelijkheid (7).

7 EVOLUTIE VAN HET GEMIDDELD BELANG VOOR EEN SELECTIE VAN KENMERKEN VAN DE KWALITEIT VAN DE BRUSSELSE WERKGELEGENHEID VOOR (2017-2019) EN NA (2021-2023) DE COVID-19-CRISIS (IN PROCENTPUNTEN)

3. Hoe meten we de evolutie van de arbeidsomstandigheden?

Om de arbeidsomstandigheden te kunnen analyseren aan de hand van de gegevens uit de EAK, kan elk type beroep in de ISCO-classificatie worden gekoppeld aan verschillende beroepskenmerken uit de O*NET-taxonomie (O*NET versie 23.2). Het doel van deze taxonomie is om alle beroepen te karakteriseren aan de hand van kenmerken die betrekking hebben op de vereiste vaardigheden, de waarden, de taken en de hulpmiddelen die bij elk beroep horen.

De analyse in deze Focus richt zich op de arbeidsomstandigheden of de professionele context, die in eerste instantie worden beoordeeld op een schaal van 1 (niet erg belangrijk/frequent) tot 5 (extreem belangrijk/frequent). Om de interpretatie te vergemakkelijken, werden de gegevens overgezet op een schaal van 0 % tot 100 %, waarbij 0 % overeenkomt met een minimaal belang en 100 % met een maximaal belang van een kenmerk voor een bepaald beroep.

Door de beroepen van de respondenten van de EAK (op het niveau van de kleine subgroepen volgens de ISCO-classificatie) te kruisen met de O*NET-taxonomie, is het mogelijk om gemiddelde scores te berekenen voor de hele Brusselse werkende bevolking over een bepaalde periode. Zo daalt de score voor het kenmerk "brengt tijd staand door" bijvoorbeeld van 50 % in 2017/19 naar 48 % in 2021/23, een daling van het gemiddeld belang van 2 pp.

De O*NET-gegevens zijn in eerste instantie gebaseerd op een andere taxonomie van beroepen, maar conversietabellen (US Bureau of Labor Statistics, 2015) maken het mogelijk om de databases samen te voegen.

Conclusie en vooruitzichten

Tot besluit belicht deze Focus van het BISA de dynamiek die ten grondslag ligt aan de stijging van de werkgelegenheidsgraad van de Brusselaars. Deze evolutie is voornamelijk te danken aan **een sterke stijging van de werkende bevolking, die voornamelijk bestaat uit hooggekwalificeerde mensen in geschoolde functies, die kantoorwerk verrichten**. Dit weerspiegelt de voortzetting van structurele tendensen, zoals de tertiërisering van de economie en het stijgende opleidingsniveau.

Het verbeteren van de kwalificaties en het opleidingsniveau van werkende Brusselaars levert onmiskenbaar voordelen op: een steeds groter deel van de werkenden heeft toegang tot goedbetaalde jobs, met over het algemeen positieve gevolgen, zowel voor de mensen zelf, in termen van loon en jobstabiliteit, als voor de Brusselse economie in haar geheel, door versterking van haar concurrentiepositie en veerkracht.

De stijging van het kwalificatieniveau van de arbeidskrachten kan echter ook negatieve economische gevolgen hebben, aangezien veel laaggeschoolde beroepen, zoals huishoudelijke hulpen, conciërges en bewakingsagenten, knelpuntberoepen zijn, d.w.z. beroepen waarvoor Actiris moeite heeft vacatures in te vullen (Actiris, 2024 c).

Bovendien kan de daling van het aantal laaggeschoolde werkenden een weerspiegeling zijn van een toegenomen concurrentie voor laaggeschoolde banen. Uit het rapport van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid (HRW 2020) blijkt dat het aandeel laaggekwalificeerde werkenden de afgelopen 30 jaar in België sterk is gedaald. Het aandeel laaggekwalificeerde werkenden met een laaggeschoolde baan is ook gedaald. Deze werkenden zijn geleidelijk vervangen door mensen met middelhoge kwalificaties, wier vooruitzichten zijn afgenomen op een markt die wordt gedomineerd door de groei van hoogopgeleide functies. Dit fenomeen heeft twee slachtoffers: mensen met middelhoge kwalificaties, die gedwongen worden om lager gekwalificeerde en minder betaalde jobs te aanvaarden om aan het werk te blijven, en laaggekwalificeerde mensen, die in de verdrinking komen op de arbeidsmarkt.

De beleidsdoelstellingen, die zich richten op het verhogen van de werkgelegenheidsgraad, zijn daarom op zichzelf niet voldoende:

Ten eerste betekent een stijging van de werkgelegenheidsgraad niet noodzakelijkerwijs een daling van de armoede. Werkgelegenheid zoals gedefinieerd voor de berekening van de werkgelegenheidsgraad (ten minste één uur werken tijdens de referentieweek) biedt immers geen bescherming tegen de onzekerheid die het gevolg kan zijn van laagbetaald, onregelmatig werk, werk dat niet het hele jaar door beschikbaar is (bv. seizoenswerk) of onvrijwillig deeltijds werk. De context van een werkende persoon kan ook sterk variëren. Armoede wordt gemeten op het niveau van het huishouden, niet op het niveau van de werkende persoon. Als gevolg hiervan kunnen twee mensen met hetzelfde loon zich de facto in verschillende omstandigheden bevinden, afhankelijk van de lasten die op hun huishouden drukken. Hierdoor kunnen sommige mensen met een baan ook onder de armoedegrens terechtkomen (POD Maatschappelijke Integratie, 2024).

Ten tweede garandeert een toename van de werkgelegenheidsgraad niet automatisch een nettovoordeel voor de overheidsinkomsten, vooral als de banen zwaar gesubsidieerd worden (Di Prima, 2023).

Bij het opstellen van deze Focus waren de jaarlijkse statistieken van de werkgelegenheidsgraad in 2024 nog niet gepubliceerd. De gegevens voor de eerste twee kwartalen van 2024 laten echter een daling zien ten opzichte van 2023. De volgende twee kwartalen zullen uitwijzen of de stijgende tendens van de Brusselse werkgelegenheidsgraad die in deze Focus wordt beschreven, zich doorzet.

Hoe het ook zij, deze Focus benadrukt hoe belangrijk het is om verder te gaan dan alleen het meten van de totale werkgelegenheidsgraad en te kijken naar de kenmerken van de betrokken populaties en banen, om de problemen beter te identificeren en passende oplossingen te bieden.

Bibliografie

- ACTIRIS, 2021. *Commentaar op de nota die de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid het opgesteld in het kader van de bepalingen van de doelstellingen tegen 2030 op het gebied van werkgelegenheid, vaardigheden en armoedebestrijding*. Niet-gepubliceerde nota, gedeeld met het BISA. Actiris.
- ACTIRIS, 2023. *Barometer van de jobkwaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Actiris.
- ACTIRIS, 2024 a. *Opnieuw een positieve evolutie van de tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2023*. Actiris.
- ACTIRIS, 2024 b. *Belangrijkste resultaten voor 2023 van de Enquête naar de Arbeidskrachten voor het Brussels Gewest*. Actiris.
- ACTIRIS, 2024 c. *Analyse van de knelpuntberoepen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Actiris.
- DI PRIMA, C., 2023. *Le taux d'emploi, une boussole à manier avec précaution*. L'Écho.
- FÉDÉRATION WALLONIE-BRUXELLES, 2024. *Kerncijfers*, online statistieken.
- HOGE RAAD VOOR DE WERKGELEGENHEID (HRW), 2020. *Welke positie hebben de laaggeschoolden op de arbeidsmarkt in België?* HRW.
- HRW, 2024. *Stand van zaken op de arbeidsmarkt in België en in de gewesten*. HRW.
- O*NET database, version 23.2, <https://www.onetcenter.org/>
- POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE, 2024. *Armoede en werk*. POD MI.

- STEUNPUNT WERK, 2023. *Vlaamse Arbeidsrekening*. Online statistieken.
- THIL, L. ET AL., 2023. *Jobkwaliteit in België in 2021*. HIVA KULeuven.
- U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS, 2015. *ISCO-08 to SOC 2010 Crosswalk*. Bureau of Labor statistics.
- VLAANDEREN ONDERWIJS EN VORMING, 2024. *Studiebewijzen Hoger Onderwijs*. Online statistieken.

Glossarium

Administratieve gegevens

Informatie verzameld door overheidsdiensten in het kader van hun dagelijkse activiteiten. Zo zijn administratieve gegevens betreffende de werkgelegenheid bijvoorbeeld afkomstig van de administraties waar mensen met een baan geregistreerd worden (RSZ voor loontrekkenden en RSVZ voor zelfstandigen).

Enquêtegegevens

Informatie verzameld bij een steekproef van respondenten in het kader van een enquête. De enquêtegegevens worden geëxtrapoleerd naar de populatie waaruit de steekproef is getrokken. Ze zijn per definitie minder nauwkeurig dan hun administratieve gegevens en hun nauwkeurigheidsniveau hangt af van de modaliteiten van de enquête (steekproefgrootte, steekproefplan, verzamelmethode enz.).

Intern migratiesaldo

Het verschil tussen het aantal personen dat in een bepaalde periode het BHG is binnengekomen vanuit de rest van België en het aantal personen dat het BHG heeft verlaten naar de rest van België.

Roterend panel

Steekproefmethode gebruikt in bepaalde onderzoeken, waarbij verschillende groepen respondenten worden geselecteerd en gedurende een bepaalde periode meerdere keren worden bevraagd. De bevragsingsperiodes

voor elke groep respondenten zijn gespreid, zodat voor elke bevragsingsgolf een deel van het onderzochte panel wordt vernieuwd.

Steekproefplan

Strategie die beschrijft hoe de mensen die in een enquête worden bevraagd, worden geselecteerd.

Noten

1. De ingenomen standpunten zijn uitsluitend die van de auteur en weerspiegelen niet noodzakelijk die van de Nationale Bank van België.
2. De steekproef gebeurt voortaan op basis van een infrajaarlijks roterend panel: Terwijl tot 2016 alle respondenten slechts één keer werden bevraagd, worden ze vanaf 2017 vier keer bevraagd over een periode van anderhalf jaar.
3. Onder arbeidsvoorwaarden worden de bepalingen verstaan die de relatie tussen de werkgever en de werknemer regelen en die over het algemeen zijn vastgelegd in arbeidsovereenkomsten. Onder arbeidsomstandigheden wordt de algemene omgeving waarin werknemers werken verstaan.

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Astrid Romain

LEESCOMITÉ

Mourad De Villers (View.brussels), Arynah Gangji, Gwendoline Moreau, Olivier Poupaert (BISA)

VERANTWOORDELIJKE UITGEEFSTER

Astrid Romain - BISA

©2024 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.